

9. Kastlösa kyrka.

Pl. VII. Fig. 9.

Literatur: L. 1318. — B. 1063.¹ — Rhezelius, *Monumenta Runica in Ölandia*, konceptet nr 9, utskriften nr 29. — Ahlqvist, *Ölands Historia*, II, 2, s. 181.

Rhezelius har från Kastlösa socken afbildat nedre hälften af en runsten och uppgifver, att den låg som bro öfver en bäck väster om kyrkan.

Från samma socken afbildas i Bautil fig. 1063 en visserligen sönderslagen, men fullständig runsten, som enligt öferskriften fans i Kastlösa kyrka. Redan Ahlqvist har (a. a. II, 2, s. 181) emellertid riktigt observerat, att den af Rhezelius afbildade runstenshalvvan från Kastlösa är identisk med nedre hälften af runstenen B. 1063: öfverensstämmelse råder i afseende både på storlek och form, och ehuru teckningarna förete stora olikheter i afseende på inskriften, är dock äfven häri öfverensstämmelsen för stor för att kunna vara tillfällig och brottet i stenen träffar enligt begge teckningarna samma ställen i inskriften. Något tvifvel om identiteten kan därför ej finnas. Stenens öfre halfva har blifvit upptäckt efter Rhezelii besök i Kastlösa, hvarpå hela stenen blifvit inlagd i kyrkan.

Rhezelius uppgifver om den hälft af Kastlösastenen, som han undersökt, att den var nött och hade otydliga ristningar.² Han betecknar flera runor i slutet af inskriften som ofullständiga, och namnet i inskriftens början har han helt visst läst oriktigt; djurslingans hufvud är svårt missuppfattadt. När Rhezelius misslyckats i sina försök att dechifrera inskriften, har detta förmodligen berott derpå, att undersökningen försiggått under ogynnsamma omständigheter. Ty i Bautil äro alla runorna, både på öfre och nedre hälften af stenen, betecknade som fullständiga och tydliga, och det fins ingen anledning att betvifla, att läsningen der, som har Hadorph till upphofsman, är väsentligen riktig; endast ornamenten på stenens midt hafva varit så otydliga, att Hadorph icke förmått fullständigt utreda dem.³

Kastlösastenen var förlorad redan på Ahlqvists tid (*Ölands Historia* a. st.). Då teckningen 1063 i Bautil är den enda brukbara källan för kännedomen om Kastlösa-stenens inskrift, hafva vi här återgifvit denna teckning i något förminskad skala pl. VII, fig. 9. — Enligt skalan i Bautil hade stenen en total höjd af 2,08 m; afståndet från öfre kanten till nedersta inristade strecket var omkr. 1,7 m, och troligen har föga mer varit synligt af stenen ofvan jord, då den var rest. Största bredden var omkring 1,12 m.

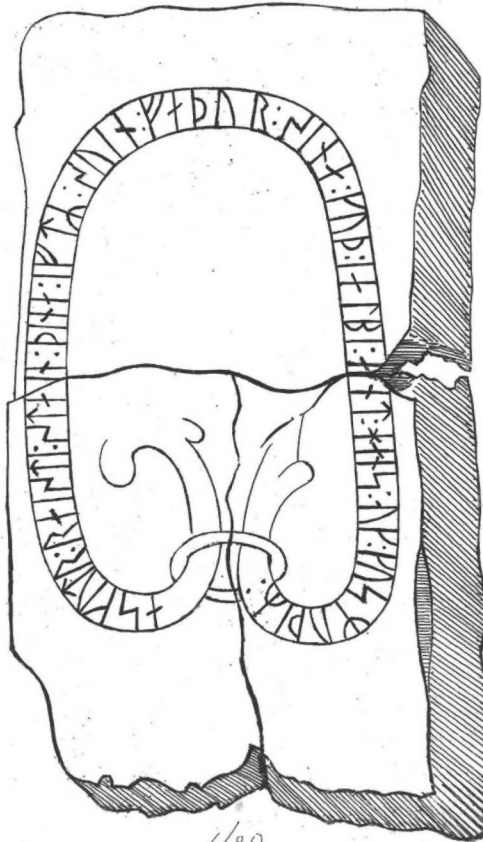
¹ Teckningen i Bautil är signerad med Hadorphs och Törnevals initialer. Jfr ofvan s. 6.

² Rhezelii ordagranna yttrande om stenen i konceptet är: »I Kastlösa äng västan kyrkian är denna hugne sten lagd til bro, mosten. Synes illa, är bortnött.» Med »mosten» menar han Ölands kalksten.

³ Antagligen har stenen, då den låg i fria luften, varit täckt af en tät vegetation, som gjort runorna otydliga. När stenen kommit under tak, har denna vegetation fallit bort, då ristningarna framträdde klarare. — Beträffande orneringen vill jag anmärka, att den sällsynta form låsbandet har på teckningen i Bautil (= vår fig. 9) utan tvifvel är riktig, då det har alldeles samma form på Rhezelii teckning.

KASTLÖSA KYRKA, ÖL.

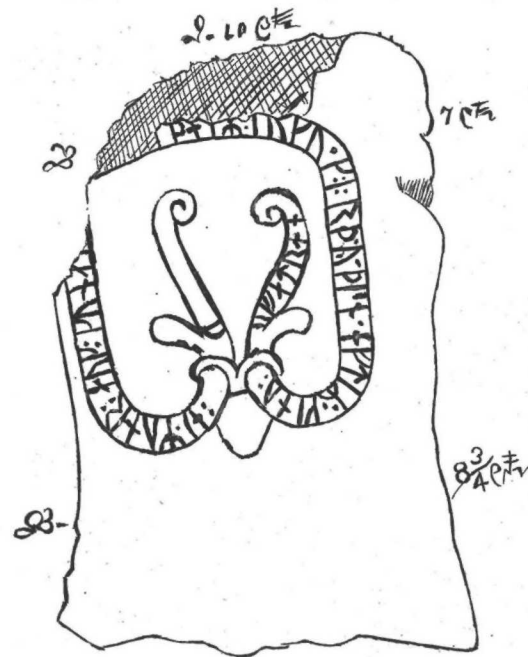
9

1/20

ALFVELÖSA, SMEDBY, ÖL.

10

VII

— Enligt teckningen i Bautil var stenen icke blott afslagen på tvären, utan nedre hälften hade äfven en remna på längden. På Rhezelii teckning saknas denna remna.

Inskriften var inristad i en enkel djurslinga och innehöll följande 63 runor:

ተከብረ : ጸብሐ : ስብሐ : ወደ : ሰላም : ምስጋና : ስብሐ : ስብሐ :
 5 10 15 20 25 30 35 40 45
 ተቀባ : ጸብሐ : ስብሐ : ስብሐ
 50 55 60

Transliteration: askutr : raisti : stain : pina : iftr : suin : fapur : sina : kup : ialbi :

ant : hans : auk : kusmupir.

Den rätta formen af s-runan förekommer i inskriften 3 gånger (nr 2, 53 och 58), medan vändrunan träffas 4 gånger (10, 13, 26, 35). Tecknet 54 är en samstafvaruna . — Skiljetecken saknas mellan de två sista orden.¹

Efter ordet **fapur** står **sina**. Det sista tecknet **a** är utan tvifvel tillkommet genom felristning. Om vi här införa den syntaktiskt rigtiga formen **sin**, får inskriften, återgifven med ljudskrift, följande utseende:

Ásgotr ræsti stæin þenna æftir Svæin, faður sinn. Guð (h)jalpi and hans auk Guss móðir.

Öfversättning: »Åsgot reste sten denna efter Sven, sin fader. Gud och Guds moder hjelpe hans ande.»

Om skriftsättet *Swain* för inskriftens **suin** jemför ofvan s. 12.

10. Alflösa, Smedby socken.

Pl. VII. Fig. 10.

Literatur: L. 1317. — B. 1064.² — Rhezelius, *Monumenta Runica in Ölandia*, konceptet nr 10, utskriften nr 28. — Linnés *Öländska och Gotländska resa*, s. 77. — Frigelius, *Handskrifna samlingar* (se s. 8). — Ahlqvist, *Ölands Historia*, II, 2, s. 155. — G. Stephens, *Oldnorthern Runic Monuments*. II, p. 629 med reproduktion af teckningen i Bautil³, III, p. 279. — S. Bugge, *Antiqvarisk Tidskrift för Sverige*, X, s. 259.

I Alfösa i norra delen af Smedby socken har funnits en runsten, hvilken ännu Ahlqvist år 1827 (*Ölands Historia*, II, 2, s. 155) omtalar såsom »liggande på gården».

¹ Början af inskriften har Rhezelius läst sålunda: **ᚱᚱᚱᚱ · ᚱᚱᚱᚱ · ᚱᚱᚱ**. Efter brottet äro de första runorna **· ᚱ ᚱ ***. I slutet har han några runor, som öfverensstämma med Bautil, men af flere har han blott stafvarna, utan kännestreck. För Bautils tecken 54, samstafvarunan för **a** och **u**, har han blott: **ᚱ** (med tydligt skiljetecken framför).

² Teckningen i Bautil är signerad med Hadorphs och Törnevall's initialer. Jemför ofvan s. 6.

³ Bildningen hos Stephens är likväl icke en trogen kopia af Baulit 1064, utan Stephens har på sin teckning förbättrat inskriften med tillhjälp af läsningarna hos Rhezelius och Bure. Vi vilja här påpeka, att den